

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Дуброви Андрія Миколайовича на тему:
«Розвиток інституційно-правового механізму забезпечення
правопорядку та безпеки суспільства в системі публічного управління та
адміністрування», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність обраної теми дослідження

Трансформаційні процеси, що охопили систему публічного управління України внаслідок повномасштабної військової агресії та необхідності адаптації до стандартів демократичного західного співтовариства, висувають принципово нові вимоги до функціонування безпекового сектору. Традиційні моделі підтримання правопорядку, орієнтовані на стабільні умови, вичерпали свій ресурс, що підтверджується потребою у докорінному реформуванні інституційно-правових засад управління в умовах воєнного стану та гібридних загроз. У цьому контексті розбудова дієвого механізму забезпечення безпеки є не просто адміністративним завданням, а фундаментальною умовою збереження державності та захисту суспільства.

Актуальність дослідження Дуброви А.М. обумовлена декількома критичними факторами.

Автор слушно зауважує, що гармонізація національного законодавства із нормами ЄС та НАТО у сфері безпеки і правопорядку є обов'язковою умовою суб'єктності України. Розробка механізмів, орієнтованих на демократичний цивільний контроль та дотримання прав людини, відповідає стратегічному вектору розвитку держави.

В умовах дії воєнного стану, руйнування звичних управлінських вертикалей та виникнення кризових ситуацій, органи публічної влади потребують гнучких інституційно-правових моделей. Робота автора пропонує інструменти, які дозволяють збалансувати розширення повноважень державних інституцій із необхідністю збереження конституційних гарантій.

Авторська увага до взаємодії міжнародних інституцій (ООН, ЄС, НАТО) та національних органів управління (військових адміністрацій, сил правопорядку) є надзвичайно своєчасною. Це дозволяє подолати фрагментарність підходів до безпеки та сформувати цілісну екосистему публічного адміністрування.

Попри наявність юридичних напрацювань, механізми забезпечення безпеки часто мають каральний, а не сервісний характер. Потреба у формуванні стратегії, яка ставить у центр правопорядку людину та її основоположні інтереси, робить дану дисертацію вагомим внеском у розвиток сучасної науки публічного управління.

Таким чином, науковий пошук Дуброви А.М. спрямований на вирішення фундаментального протиріччя між необхідністю концентрації владних повноважень для захисту правопорядку та обов'язком держави забезпечувати права і свободи громадян у кризовий період, що підтверджує актуальність та значущість обраної теми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз представленої дисертаційної роботи Дуброви А.М. дозволяє констатувати високий рівень обґрунтованості результатів дослідження, що досягається завдяки використанню системного підходу та логічній послідовності викладу матеріалу.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень дисертації підтверджується наступним.

Автор спирається на глибокий аналіз сучасного наукового доробку в галузі публічного управління та права, що дозволило йому ідентифікувати прогалини в існуючих підходах та аргументувати необхідність комплексного дослідження інституційно-правового механізму. Уточнення понятійно-категоріального апарату (категорій «інституційно-правовий механізм», «безпека суспільства», «правопорядок») створює надійну теоретичну базу для подальших методичних розробок.

Обґрунтованість висновків щодо необхідності модернізації безпекового сектору базується на порівняльному аналізі міжнародних інструментів та стандартів (ООН, ЄС, НАТО, ОБСЄ). Це дало автору змогу об'єктивно довести, що інтеграція міжнародних норм у національну систему публічного управління є ключовою умовою не лише євроінтеграції, а й підвищення стійкості держави в умовах воєнного стану (п. 3, 4 висновків).

Висновки щодо ефективності запропонованої моделі підкріплені аналізом правового режиму воєнного стану та практикою обмеження конституційних прав і свобод задля захисту суверенітету. Автор продемонстрував глибоке знання об'єкта дослідження, проаналізувавши механізми взаємодії військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Такий підхід робить рекомендації автора не декларативними, а прикладними та адаптованими до реалій кризового управління.

Сформована авторська модель інституційно-правового механізму публічного управління (п. 6 висновків) безпосередньо впливає з результатів аналізу зовнішніх та внутрішніх системоутворюючих чинників. Запропонована модель, що базується на принципі гомоморфізму та поєднує міжнародну і національну підсистеми, має чітку структуру (силовий, адміністративний, контрольний компоненти) і логічно завершується розробкою напрямів вдосконалення діджиталізації та цивільного контролю.

Висновки та рекомендації здобувача пройшли апробацію на науково-практичних конференціях та впроваджені в діяльність державних органів (Національна комісія з радіаційного захисту України) та громадських організацій, що остаточно підтверджує їхню наукову та практичну обґрунтованість.

Автор продемонстрував здатність до системного мислення та формування самостійних наукових висновків на основі великого масиву нормативної та аналітичної інформації.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукові результати дисертаційної роботи Дуброви А.М. характеризуються високим ступенем новини та достовірності. Достовірність результатів дослідження забезпечена використанням фундаментальних положень сучасної науки публічного управління та адміністрування, коректним застосуванням методів системно-структурного, порівняльно-правового аналізу та моделювання, а також репрезентативною базою нормативно-правових актів та аналітичних матеріалів за період 2021–2025 рр. Усі висновки здобувача логічно взаємопов'язані та підтверджені практичними актами впровадження.

Наукова новизна дослідження полягає у вирішенні важливого наукового завдання щодо розбудови інституційно-правового механізму забезпечення правопорядку та безпеки суспільства.

Вперше розроблено та обґрунтовано авторську модель інституційно-правового механізму публічного управління забезпечення правопорядку і безпеки в Україні. Її унікальність полягає у зміщенні акценту з суто відомчого підходу на комплексну інтеграцію двох підсистем: міжнародної інституційно-правової системи (ООН, ЄС, НАТО, ОБСЄ) та національної (державні органи, громадяни та громадські об'єднання). Автор пропонує архітектуру управління, де правопорядок розглядається як результат синергії міжнародних стандартів та національних управлінських технологій, що дозволяє системі адаптуватися до динамічних ризиків воєнного часу.

Удосконалено інституційно-правовий механізм забезпечення захисту прав і свобод людини в Україні. На відміну від традиційних підходів, здобувач запропонував розглядати цей механізм через призму стійкого балансу інтересів особи, суспільства і держави. Автор деталізував, що функціонування цього механізму в системі публічного управління повинно базуватися на конституційних гарантіях навіть в умовах воєнного стану, забезпечуючи реалізацію основоположних інтересів людини (права на життя, безпеку, соціальний захист) без необґрунтованих загроз.

Удосконалено розуміння структури правового механізму міжнародної діяльності у сфері безпеки. Автор деталізував систему на три критичні компоненти: силовий (оборона, розвідка), адміністративний/судовий

(митниця, управління кордонами) та контрольний (цивільний нагляд, законодавчі органи). Це забезпечує вищу якість міжвідомчої координації та інтегрованого публічного адміністрування на міжнародному рівні.

Здобувачем обґрунтовано пріоритетність сервісно-орієнтованого підходу в діяльності органів правопорядку. Принцип комплексності (де зміна інституційного дизайну веде до трансформації методів суб'єкт-об'єктної взаємодії) відображає глибоке розуміння системності безпекових перетворень у сучасному демократичному суспільстві.

Набув подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат. Авторське уточнення термінів «інституційно-правовий механізм у публічному управлінні» та «правопорядок і безпека суспільства» через призму балансу інтересів та протидії гібридним загрозам дозволяє більш чітко ідентифікувати об'єкти управління в межах сектору безпеки.

Сформульовані рекомендації щодо впровадження нових інструментів публічного управління, зокрема створення діджиталізованих платформ координації, запровадження інституту незалежного Уповноваженого на місцевому рівні та процедури оцінки впливу (Impact Assessment) безпекових актів на права людини. Ці пропозиції мають чітке практичне спрямування та враховують вимоги європейських стандартів демократичного врядування.

Загалом, представлена наукова новизна свідчить про глибоке опрацювання автором проблеми та його особистий внесок у розвиток теорії публічного управління та адміністрування в галузі національної безпеки.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та значення для науки і практики

Дисертаційна робота Дуброви Андрія Миколайовича є самостійним та завершеним науковим дослідженням, виконаним на високому науковому рівні. Дисертація характеризується ґрунтовністю, високим рівнем теоретичного узагальнення, самостійністю наукового пошуку та творчим підходом до розв'язання складних наукових проблем щодо розбудови інституційно-правових механізмів забезпечення правопорядку та безпеки суспільства.

Достовірність одержаних результатів підтверджується послідовною логікою проведення досліджень, яка структурно представлена у змісті дисертації (3 розділи, 238 сторінок). Автор продемонстрував здатність інтегрувати міжнародні стандарти публічного управління в національну правову площину, що має критичне значення для сучасної науки.

Основні положення і наукові результати дослідження опубліковано у 8 наукових працях, з яких: 4 — у наукових фахових виданнях України (категорії «Б») та 4 публікації апробаційного характеру у збірниках матеріалів конференцій. Кількість та якість публікацій повністю відповідають вимогам МОН України.

Значення дослідження для науки і практики та напрями його використання

Результати дисертаційного дослідження Дуброви А.М. мають вагоме теоретико-методологічне та практичне значення для розвитку науки публічного управління, особливо в контексті модернізації безпекового сектору України та його адаптації до євроатлантичних стандартів.

Теоретичне значення полягає в удосконаленні понятійно-категоріального апарату (категорії «інституційно-правовий механізм», «правопорядок і безпека суспільства») та науковому обґрунтуванні концепції балансу інтересів особи, суспільства і держави. Це розширює сучасну теорію публічного управління в частині розуміння сервісної ролі держави у забезпеченні правопорядку навіть за умов екстремальних викликів.

Методологічне значення обумовлено розробленням авторської моделі інституційно-правового механізму на основі принципу гомоморфізму. Створена модель, що інтегрує міжнародну та національну підсистеми (силовий, адміністративний та контрольний компоненти), створює нову методологічну платформу для системного аналізу безпекових процесів та координації суб'єктів публічної влади.

Практичне значення результатів підтверджується їх впровадженням у діяльність Національної комісії з радіаційного захисту України та ГО «Асоціація науковців України». Розроблені механізми та рекомендації дозволяють суб'єктам публічного управління: здійснювати стратегічне сценарне планування та моніторинг безпекових ризиків на регіональному рівні; оптимізувати міжвідомчу координацію через створення діджиталізованих платформ обміну даними; забезпечувати дотримання прав і свобод громадян в умовах воєнного стану через запровадження процедур оцінки впливу (Impact Assessment) нормативних актів.

Розроблена модель та науково-практичні рекомендації можуть бути використані органами державної влади, військовими адміністраціями та органами місцевого самоврядування для підвищення ефективності управління правопорядком, зміцнення цивільного контролю та реалізації програм післявоєнного відновлення сектору безпеки.

Таким чином, дослідження надає як ґрунтовну теоретичну основу для подальших наукових розробок у сфері публічного управління 281, так і дієвий прикладний інструментарій, готовий до безпосереднього впровадження у практику державного будівництва в умовах сучасних глобальних та національних викликів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Незважаючи на високий рівень достовірності, наукової новизни та практичної цінності дисертаційної роботи Дуброви Андрія Миколайовича, деякі положення можуть стати предметом наукової дискусії, а також викликають необхідність сформулювати низку зауважень щодо змісту та методичних підходів:

1. Автор визначає інституційно-правовий механізм як сервісно-орієнтовану систему, головною метою якої є досягнення балансу інтересів особи, суспільства і держави (п. 1 висновків). Проте виникає питання: чи не є акцент на «сервісності» занадто оптимістичним для умов правового режиму воєнного стану? Зокрема, пріоритет національної безпеки та розширення повноважень силових структур часто вступають у пряме протиріччя з сервісною моделлю управління. Чи не доцільніше було б виокремити специфічний «мобілізаційний» режим функціонування цього механізму, де сервісна функція тимчасово поступається функції примусу задля збереження державного суверенітету?

2. У роботі запропоновано авторську модель інституційно-правового механізму, що інтегрує міжнародну та національну підсистеми (п. 6 висновків). Автор розглядає ці системи як взаємоузгоджені, проте дискусійним залишається питання ієрархії при прийнятті управлінських рішень. Наприклад, як саме має діяти суб'єкт публічного управління у разі колізії між вимогами міжнародних партнерів (щодо демократичного контролю) та оперативною необхідністю під час ведення бойових дій? Відсутність у моделі чіткого алгоритму пріоритезації норм за різних рівнів безпекових загроз дещо знижує її прикладну стійкість.

3. Надаючи рекомендації щодо вдосконалення механізмів публічного управління, автор пропонує впровадити обов'язкове «стратегічне сценарне планування та моніторинг ризиків» на рівні обласних адміністрацій (п. 8 висновків). З огляду на кадровий дефіцит та високе навантаження на органи влади у прифронтових регіонах, виникає потреба у деталізації: які саме критичні індикатори (KPI) безпеки мають бути мінімально необхідними для такого моніторингу, щоб він не став формальним бюрократичним процесом? Було б доцільно запропонувати спрощений перелік «маркерів безпеки», адаптованих до можливостей місцевих адміністрацій.

Загальний висновок

Наукові результати проведеного дисертаційного дослідження Дуброви Андрія Миколайовича на тему: «Розвиток інституційно-правового механізму забезпечення правопорядку та безпеки суспільства в системі публічного управління та адміністрування» надали можливість авторові сформулювати цілісні висновки та пропозиції теоретичного, методичного та прикладного характеру.

За актуальністю обраної теми, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю наукових положень та практичною цінністю одержаних результатів, дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» повністю відповідає вимогам: Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами); Наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами); Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Дуброва Андрій Миколайович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Завідувач кафедри національної безпеки

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна

Академія управління персоналом»

д.ю.н., професор

І. В. Сервецький